

УДК 336:377
JEL Classification A 13, D 71, H 53

*Тріпак М.М.,
канд. екон. наук, доцент,
заслужений працівник освіти України,
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж*

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНИХ ІНСТИТУЦІЙ ТА МОРАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Постановка проблеми. Останнім часом у світовій глобальній економічній системі виокремлено популярність концепції інклюзивних інституцій, що пояснює розходження в багатстві і бідності країн та народів; пануванням у них інклюзивних, або екстрактивних інституцій, не могла не викликати жвавого інтересу перш за все у тих державах, які в своїй історії неодноразово намагалися перейти на нові етапи економічного піднесення.

Відомі вчені США Д. Аджемоглу і Дж. Робінсон зіставляють “екстрактивні” і “інклюзивні” соціальні інституції. На їх думку, інклюзивні (“інклюзія” – це залучення до процесу усіх, без відмінностей і обмежень) економічні інституції – це такі інститути, які заохочують великі маси людей до участі в економічній діяльності. Щоб бути інклюзивними, економічні інституції мають шанувати приватну власність, неупереджену систему права й надання публічних послуг для створення конкурентного середовища, у якому люди можуть здійснювати обмін і домовлятися. Має також бути гарантія можливості відкривати новий бізнес і обирати свій кар’єрний шлях [1]. Інклюзивні економічні інституції, які дозволяють участь якщо не всіх, то значної частки громадян в економічних відносинах з можливістю отримання прибутку. Недоторканність власності гарантується, відчуження власності або доходів не допускається. Інклюзивні економічні інституції підтримуються інклюзивними політичними інститутами, які перешкоджають вузьким групам громадян регулювати економіку держави в свою користь. Саме такі інститути є основою всіх ліберальних демократій сучасності [1].

Запропонована Д. Аджемоглу і Дж. Робінсон [1] концепція інклюзивних інституцій підкріплена величезним фактичним матеріалом світової економічної глобалізації. Вона дає пояснення різним нюансам економічного і політичного розвитку та соціалізації суспільства.

Серед висунутих в останні роки економічних теорій концепції інклюзивних інституцій, на наше переконання, соціалізація розглядається як формування людини в якості суб'єкта соціуму, члена суспільства, суб'єкта культури, оволодіння соціально значущими цінностями, нормами, зразками поведінки; як процес накопичення суб'єктом життєвого досвіду та соціальних установок, які відповідають його соціально-економічним функціям. Вважаємо, що в різних концепціях робляться акценти на ті чи інші сторони процесу соціалізації, розглядаючи цей процес з точки зору філософії, культурології, соціології, психології, педагогіки та економіки. Однак, загальним, на наш погляд, є те, що соціалізація здійснюється в процесі взаємодії суб'єктів за допомогою психологічних і соціально-економічних вищеназваних механізмів соціалізації. При цьому, важливо підкреслити, що соціалізація має характер і здійснюється в процесі навчальної, ігрової, трудової, творчої та тренінгової діяльності. Але різноманітна діяльність передбачає певні способи контактів людей у соціумі. Починаючи з найбільш простих, короткотермінових, формальних, поступово ускладнених в процесі більш тривалої предметної взаємодії – навчальних, ділових, виробничих, творчих. І, нарешті, закінчуючи найбільш складними – міжособистісними, моральними взаємовідносинами, тобто формування суб'єктів господарювання та соціально-економічної державності.

Процес соціалізації розглядається авторами з позиції двох підходів. Прихильники об'єктного підходу (Е. Дюркгейм, Т. Парсонс, Г. Террі Пейдж, Дж.Б. Томас, Алан Р. Маршал) вважають, що соціалізація – це процес освоєння дій очікуваної поведінки у відносинах сім'ї та суспільства. При цьому пріоритетними є цілі соціальної адаптації та пристосування до соціального середовища. Представники суб'єктного підходу (У.І. Томас, Ф. Знанецький, Ч.Х. Кулі, Дж.Г. Мід, Дж. Коулмен, І. Таллмен, У. Бронфенбреннер, І.С. Кон та ін.) акцентують увагу на активній, свідомій і творчій ролі людини у процесі соціалізації при функціонуванні своїх взаємовідносин з навколишнім середовищем [6, с. 9]. Вплив моральності на економічну поведінку суб'єкта соціуму впроваджує у життя відповідних принципів та законів про права людей з інвалідністю та є одним з основних елементів відкритого суспільства, спрямованого на подолання соціальної нерівності, який отримав назву "інклюзія". Тобто широкого спектру стратегій щодо забезпечення ресурсів, орієнтованих на підтримку груп населення або окремих громадян, які знаходяться у несприятливому становищі виключення з економічного, соціального, політичного, культурного життя суспільства.

У широкому сенсі це поняття розуміють як активний процес зміцнення відчуття належності особи або групи осіб, що з рештою перебувають під загрозою соціальної ізоляції. Розглядаючи питання соціального виключення, важливо зазначити групи людей, які найчастіше опиняються у ситуації виключення з огляду на свою расову належність, соціальне та етнічне становище, віросповідання, стать та здібності, фізичні вади. Для подолання таких явищ в країні провідною стратегією політики є результат науково-практичного дослідження, де визначено, що економічно доцільним є здійснення інвестицій у людський капітал скрізь де це можливо, замість прямого інвестування в соціальне обслуговування. Відповідно до цієї категорії інклюзія розглядається як вигідний напрям соціального інвестування для майбутнього. Таким чином питання соціальної інклюзії знаходять своє основне відбиття у сфері освітньої політики, оскільки освітня система є не тільки віддзеркаленням стану суспільства, а й важливим засобом його реформування. Досить часто інклюзія в освіті розглядається як підхід до навчання дітей та дорослих людей з особливими освітніми потребами в умовах системи вищої освіти. Звідси необхідно проведення низки заходів щодо впливу моральності на економічну поведінку суб'єкта соціуму в умовах соціально-освітньої інклюзії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціалізацію інклюзивних інституцій та моральності в умовах глобальної економічної системи досліджували: Т. Боголіб, Є. Бойко, О. Василик, Т. Гребнева, А. Гошко, Г. Дмитренко, В. Журавський, І. Каленюк, П. Коваль, В. Князев, С. Королюк, Т. Лев, Ю. Лисенко, О. Навроцький, В. Новіков, К. Павлюк, Ю. Палеха, Ж. Серкіс, В. Федосов, В. Шпотенко, М. Яструбський та ін. Наукові здобутки згаданих учених є значним внеском у теорію, методологію й організацію функціонування моральності в умовах інклюзивних процесах в Україні. Однак питання комплексного моніторингу моральності, що впливає на економічну поведінку суб'єкта соціуму в умовах соціально-освітньої інклюзії, розроблені ще недостатньо.

Постановка завдання. Незважаючи на важливість і актуальність інклюзивної освіти, науковці констатують серйозні проблеми в її науковій розробці та практичній реалізації. Дані обставини визначили актуальність теми дослідження та необхідність пошуку економіко-організаційних важелів впливу на активізацію розвитку інклюзивної освіти в Україні через механізм впливу моральності на економічну поведінку суб'єкта соціуму. У зв'язку з цим, метою даної статті є визначення пріоритетності моральності, що впливає на економічну поведінку суб'єкта соціуму в умовах соціально-освітньої інклюзії в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досліджуючи внутрішні компоненти мотивації людини до економічної діяльності, які включають у себе певні моральні цінності, А. Маршалл, зокрема,

стверджував, що в господарській діяльності, як і всюди, людина піддається впливу особистих схильностей, уявлень про обов'язок і відданість високим ідеалам. Їй властиві марнославство й безтурботність, почуття насолоди самим процесом гарного виконання справи, готовність принести себе в жертву заради родин. Усі ці якості і моральні цінності формуються й детермінуються в людині саме в умовах економічної діяльності. На думку А. Маршалла, тільки за допомогою економічної діяльності людина здатна досягти задоволення всіх своїх індивідуальних потреб, одночасно задовольняючи потреби інших [5].

Отже, розглядаючи історико-філософський аспект понять "моральність", "мораль", ми звернули увагу, що давньогрецькі філософи античного ідеалізму Платон, Сократ та інші тісно пов'язували мораль з Вселенським світопорядком [7]. Інші філософи звертали увагу на залежність моральності від формування суспільства і політики. "Людина є моральна істота тільки тому, що вона політична істота", писав Аристотель [2]. Для епохи середньовіччя характерно розуміння моралі як принципу божественного авторитету, систему заповідей, які йдуть від Всевишнього, а моральна діяльність полягала в служінні йому. Згідно вчення про категоричний імператив І. Канта (XVIII ст.), незмінному постулаті, моральність тлумачиться як вічна і незмінна категорія, незалежна від суспільства і суспільних відносин. Моральність при такому є продуктом вищого духовного стану людини і має божественне походження. Моральні вимоги виступають як повеління Всевишнього [4]. У XVIII столітті пролонгували постулат Е.Е. Купера, А. Сміта, Д. Юма, який називається "етичним сентименталізмом" і в якому стверджувалось, що основою моралі є моральні почуття [5]. За твердженням німецького філософа XIX ст. Гегеля, саме почуття лежать в основі моральності. Мислитель вважав, що словесне навчання моралі є безплідним. Справжня моральність є продукт самовиховання, який опирається на почуття радості і краси буття [10].

Німецький філософ XIX ст. Л. Фейєрбах вважав любов вищим проявом морального почуття, яке приносить щастя. Моральні почуття людини, на думку Л.Фейєрбаха, це є його природне надбання, його родова сутність. Він розглядав моральний зміст людини як натуральний продукт спілкування людини з ближніми, прагнення бути коханими та любити [11]. Тоді, як філософи XX ст. С.Л. Франк, К.С. Льюїс, Д. Бонхьофер вважали турботу про потреби конкретних людей, служіння іншим, існування для інших – найбільш важливим для моральності людини [12]. Проведений аналіз поглядів філософів на розуміння суті вказаних наукових категорій показав, що існують різні думки про співвідношення поняття моральність і мораль.

Враховуючи вищезазначені постулати, можна припустити, що у філософії мораль і моральність розглядаються в двох аспектах: як сферу почуттів, волі чи розуму, які є проявом внутрішнього світу людини (божественного промислу, світового розуму) і виражаються в поняттях добра і зла, оціночному відношенні до світу; як вираження того чи іншого способу соціальної поведінки, яка проявляється у вчинках, звичаях, вдачі і визначаються суспільно-політичними факторами.

Однак, є й інша точка зору. Так, Г. Гегель (XIX ст.) першим вказав на двояке розуміння моралі і позначив їх двома термінами – мораль і моральність. Мораль, в розумінні Гегеля, це результат життя сучасного суспільства. Моральність – характеристика об'єктивної поведінки людей [3].

Як зазначалося вище, суспільство, разом з іншими факторами, має значний вплив на зміст понять *мораль* і *моральність*, яка своєю чергою впливає на характер взаємовідносин особистості з оточуючими людьми. Моральні норми, моральні цінності виступають орієнтирами у вибудовуванні взаємовідносин особистості з навколишнім світом, соціумом. При цьому варто відзначити, що для людини моральні цінності здатні стати особистісно значущі тільки в процесі соціалізації і в процесі формування його взаємозв'язку з соціумом.

На основі порівняльного аналізу понять моральність і мораль можна зробити висновок про те, що мораль – це система вироблених у суспільстві норм, правил та вимог, що регулюють взаємодію між людьми, їх відношення до явищ реального світу. Моральність тлумачиться як сукупність свідомості, навичок і звичок людини, які пов'язані з дотриманням цих норм, правил та вимог. Моральність, на відміну від моралі, представляє складне соціально-психологічне утворення. Моральність конкретної людини є освоєна внутрішньо-прийнята суспільна мораль, яка регулює її індивідуальну поведінку на основі світоглядних переконань і почуття совісті. На наш погляд, таке розуміння моральності має слугуватиме утвердженню суб'єктів державності і формування економічного підґрунтя індивідуумів для створення доданої вартості. Отже, в результаті аналізу сутності поняття моральність була встановлена її приналежність до особистісних характеристик. Особливо значущим для нашого дослідження є те, що моральність формується разом з особистістю суб'єкта соціуму та невіддільна від його "Я".

Тому в економічній системі моральність розглядаємо як одне з базових понять морального виховання суб'єкта соціуму – державотворця та суб'єкта господарювання. Приступаючи до розгляду морального виховання суб'єкта соціуму, доцільно відзначити його характерну особливість, яка полягає в тому, що зміст морального виховання не є статичним. Ці зміни пов'язані з переоцінкою ведучих цінностей, моральних та законодавчих установок в суспільстві, змінами цілей загальнодержавного морального виховання і уявлень про його результати. В результаті проведеного моніторингу виявлені

фактори впливу на формування змісту морального виховання суб'єкта соціуму в процесі взаємовідносин внаслідок створення валового внутрішнього продукту та доданої вартості в країні:

- зміни світової основи та ціннісних орієнтацій суспільства, які здійснюють суттєвий вплив на розуміння джерела, змісту, мети і результату процесу морального виховання і підготовку професійного суб'єкта соціуму;
- формування різних підходів у розумінні сутності освіти та зміни уявлень про роль особистості у цьому процесі;
- активний розвиток психології особистості, розробка концепцій щодо виявленню структури і економіко-психологічного механізму процесу морального виховання;
- практичний досвід морального виховання студентів в умовах інклюзивної вищої освіти.

Отже, перш ніж перейти до питань, пов'язаних з вихованням моральних взаємовідносин студентів та інших суб'єктів соціуму в інклюзивній освіті, проаналізуємо різноманітні підходи до розуміння результату морального виховання. Дослідження наукової літератури показало, що дослідники багатогранно представляють сутність результату морального виховання.

Незважаючи на той факт, що зміст понять "мораль" і "моральність" загальновідомий, зупинимося на їх інтерпретації. Таким чином, на основі лінгвістичного аналізу слів моральність і мораль можна зробити наступний висновок: по-перше, в найвідоміших словниках ці слова розглядаються як синоніми; по-друге, мораль та моральність виражають, з одного боку – прийняті в суспільстві правила та звичаї, з іншого – особистісні особливості людини; по-третє, структуру лексичного значення слова моральність є наступні контенти: душа, дух; моральні спонукання; норми і правила; вдачу, характер, поведінку, звичку тощо.

Отже, економічна система має службовий характер, вона необхідна для забезпечення тимчасового земного існування суб'єкта соціуму, а її стан, як втім і стан інших сфер життя людини, визначається моральним станом суспільства, тобто залежить від виконання духовно-морального закону.

Економічна поведінка людини, передусім, визначається її моральними якостями. А. Рих наполягає на тому, що питання про суть господарювання повинне знаходитися у сфері етики, а не економіки. Якщо економіка не служить користі суспільства, вона стає абсурдною, незважаючи на зростаючі прибутки і досягнення нею вершин раціональності. У своїх оцінках А. Рих керується нееконімічними критеріями. Людина дістає можливості використання природних ресурсів в різних сферах своєї діяльності, і в цьому сенсі отримує право володаря на планеті, але при цьому її рішення про використання матеріальних ресурсів повинні обмежуватися її внутрішньою відповідальністю перед всевишнім [8].

Дуже цікаві, вірні і досить переконливі докази визначального впливу моральності, духовно-морального закону на економіку наводить відомий сербський богослов, громадський діяч і вчений (доктор філософії та богослов'я) – святитель Микола Сербський (1881–1956). Зупинимося на сутності духовно-морального закону. Духовно-моральний закон відноситься до кожної людини. Цей закон полягає у необхідності жити відповідно до совісті, заповідей. В християнстві дві найвищі заповіді полягають в любові до всевишнього і ближнього. Виконання або порушення цих правил впливає на долю людини і людства в цілому. При цьому мається на увазі як земні наслідки праведного, або неправедного життя, так і долі людини у вічності. Так, згідно вченню релігійної літератури деяких східних вірувань, природні катаклізми, війни, хвороби, у тому числі невиліковні, зниження народжуваності, загибель міст і цивілізацій – пряме слідство порушення морального закону. Такі наслідки порушення цього закону не заперечуються і християнством. Але у найдосконалішому духовно-моральному законі, даному Новим завітом, акценти зміщуються не на земні наслідки поведінки людини, а на рішення долі людини у вічності. Хоча людство, що забулося, і зараз спостерігає зовнішні ознаки духовно-моральної кризи – деградацію моральності, демографічну, екологічну, економічну кризи [9]. В цілому завдання його дослідження набагато ширше, ніж доказ впливу духовно-морального закону тільки на економіку. Він стверджує і доводить це, досліджуючи Священну історію Старого Завіту, що духовно-моральний закон визначає дію так званих природних законів, хід історії, долі народів, дію соціальних законів [9, с. 31].

Отже, економіка і моральність – це взаємозумовленість моральних принципів і норм з різними елементами економічної системи на всіх етапах розвитку суспільства. На нижчій стадії розвитку, коли переважала приватнокапіталістична власність та механізм ринкового саморегулювання, домінували егоїстичні інтереси капіталістів, спрямовані на якнайшвидше збагачення шляхом жорстокої експлуатації найманої праці. За сучасних умов ці ідеї проповідують представники неокласичного напрямку економічної теорії, передусім неоконсерватори. Вони дотримуються, зокрема, ідеї ринкової моралі, в якій взаємодія окремого індивіда або сім'ї з суспільством та компаніями і фірмами, а також у межах окремої сім'ї здійснюється шляхом укладання контрактів та угод. Така ідеологія ґрунтується на необмежених можливостях ринкового механізму саморегулювання й значною мірою ігнорує численні глибокі вади ринкової економіки. Ці ідеї за сучасних умов не здатні консолідувати і сформувати цілісну національну економічну систему, національну ідентичність народу, підривають принципи та цінності

християнської економіки, а ядром господарського механізму стало державне регулювання економіки, яке доповнюється наднаціональним, певною мірою долається егоїзм приватних капіталістів, а отже, соціалдарвіністська мораль ринкового механізму.

Висновки з проведеного дослідження. Економічна соціалізація моральності в умовах соціально-освітньої інклюзії – це процес апробації суб'єкта соціуму з обмеженими потребами в економічну сферу суспільства, формування у нього економічного мислення, практичних навиків та професіоналізму; процес інтеріоризації нової реальності, що включає пізнання економічної дійсності; засвоєння економічних знань, набуття навичок економічної поведінки та прагматичних дій будівництва державності і патріотизму.

Для створення етичного середовища в економіці України зараз визначальну роль мають особистісні фактори – професійна компетентність і висока моральність політиків, керівників і бізнесменів. В умовах недосконалого законодавства і системи контролю, з одного боку, і ментальної особливості нашого народу не виконувати юридичні норми і приписи, але керуватися передусім природним правом “суди по совісті, а не згідно з законом”, усними домовленостями, заснованими на довірі і неформальними правилами, з іншого, найважливіше визначальне значення має приклад поведінки політиків, керівників, що формує довіру або недовіру до влади і моделює поведінку більшості членів суспільства, у тому числі в економічній сфері. Стан економіки України насамперед залежить від морального капіталу керівників, політиків, бізнесменів. Другий, такий же за значимістю для створення морального капіталу чинник – це розробка і впровадження в програми підготовки і перепідготовки бакалаврів, фахівців і магістрів відповідних учбових курсів і програм. Зміст і методика їх викладу мають бути такими, щоб, прослухавши їх, випускники мали моральні переконання, які б спрямовували їх професійні знання на благо суспільства, а не на шкоду йому.

Бібліографічний список

1. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Чому нації занепадають? Походження влади, багатства і бідності. Пер. з англ. О. Дем'янчука. Наш формат. 2016. 504 с.
2. Асмус В. Аристотель. Соченения в 4-х томах. Т.1. Мысль. 1976. 550 с.
3. Гегель Г. Энциклопедия философских наук. В 3-х т. Т.1. Наука логики. Мысль. 1974. 452 с.
4. Кант И. Лекции по этике. Республика. 2000. 146 с.
5. Маршалл А. Принципы экономической науки. УМК Центр. 2001. 216 с.
6. Мудрик А.В. Соціалізації людини: навчальний посібник для студентів університетів. Центр навчальної літератури. 2004. 304 с.
7. Платон. Собрание сочинений в 4-х т. Т.1. Мысль. 1990. 860 с.
8. Рих А. Хозяйственная этика. Посев. 1996. 810 с.
9. Сербский Н. Слово о Законе (Номология). Издательство Братства Святителя Алексия. Центр святоотеческих переводов; Издательство “Феофания”. 2005. 128 с.
10. Смит А. Теория нравственных чувств. Республика. 1997. 279 с.
11. Фейебарх Л. История философии. Собрание произведений в 3 т. Т.1. Мысль. 1974. 544 с.
12. Франк С. Духовные основы общества. Республика. 1992. 512 с.

References

1. Adzhemoglu, D. and Robinson, Dzh. (2016), *Chomu natsii zanepadaiut? Pokhodzhennia vldy, bahatstva i bidnosti* [Why do nations collapse? The origin of power, wealth and poverty], Nash format, Kyiv, Ukraine, 504 p.
2. Asmus, V. (1976), *Aristotel' Socheneniya v 4-kh tomakh* [Aristotle. Combinations in 4 volumes], Vol.1, Mysl, Moscow, Russia, 550 p.
3. Hegel, G. (1974), *Entsiklopediya filosofskikh nauk* [Science of logic], Vol.1, Mysl, Moscow, 452 p.
4. Kant, I. (2000), *Lektsii po etike* [Lectures on ethics], Respublika, Moscow, Russia, 146 p.
5. Marshall, A. (2001), *Pryntsypy ekonomichnoi nauky* [Principles of Economic Science], UMC Tsent, Kyiv, Ukraine, 216 p.
6. Mudryk, A.V. (2004), *Sotsializatsii liudyny* [Human Socialization], Tsent, navchalnoi literatury, Kyiv, Ukraine, 304 p.
7. Platon (1990), *Sobraniye sochineniy* [Collected Works], Vol.1, Mysl, Moscow, Russia, 860 p.
8. Rikh, A. (1996), *Khozyaystvennaya etika* [Economic ethics], Posev, Moscow, Russia, 810 p.
9. Serbskiy, N. (2005), *Slovo o Zakone (Nomologiya)* [Word of the Law (Nomology)], Izdatelstvo Bratstva Svyatitelya Aleksiya, Tsent, svyatootecheskikh perevodov; Izdatelstvo “Feofaniya”, Moscow, Russia, 128 p.
10. Smith, A. (1997), *Teoriya npravstvennykh chuvstv* [Theory of Moral Sentiments], Respublika, Moscow, Russia, 279 p.
11. Feuerbach, L. (1974), *Istoriya filosofii* [History of philosophy], Vol.1, Mysl, Moscow, Russia, 544 p.

12. Frank, S. (1992), *Dukhovnyye osnovy obshchestva* [Spiritual foundations of society], Respublika, Moscow, Russia, 512 p.

Тріпак М.М. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНИХ ІНСТИТУЦІЙ ТА МОРАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Метою статті є визначення пріоритетності моральності, що впливає на економічну поведінку суб'єкта соціуму в умовах соціально-освітньої інклюзії в Україні.

Методика дослідження. У статті використані такі методи дослідження: системного аналізу, систематизації, узагальнення – при дослідженні передумов, чинників і результатів функціонування сутнісних характеристик, видів та функцій складових інклюзивних інституцій; інституційного аналізу – при дослідженні впливу складових інституційного середовища на суспільні цінності; структурно-функціонального аналізу – при виявленні тенденцій розвитку і діяльності основних інклюзивних інституцій та оцінці їх ефективності; абстрактно-логічний – для узагальнень і формування висновків.

Результати. У статті виокремлено популярність концепції інклюзивних інституцій та розглянуті проблеми впливу моральності, духовних орієнтирів і світоглядних ідеалів на економічну життєдіяльність соціуму, що стає не тільки актуальною науковою ідеєю, але й центром гострої суспільної дискусії, спрямованої на пошуки балансу між раціональністю й мораллю як загальнолюдською цінністю, що має гармонізувати наше суспільство. Проаналізовано різноманітні підходи до розуміння результату впливу моральності на економічну поведінку суб'єкта соціуму в умовах інклюзії.

Наукова новизна. Визначено пріоритетність моральності, що впливає на економічну поведінку суб'єкта соціуму в умовах соціально-освітньої інклюзії в Україні. Обґрунтовано вплив моральності на економічну поведінку суб'єкта соціуму щодо впровадження у життя відповідних принципів та законів про права людей з винятковими потребами. Уточнено поняття “інклюзія”, як один з основних елементів відкритого суспільства, спрямованого на подолання соціальної нерівності.

Практична значущість. Отримані результати дослідження сприятимуть покращенню соціально-освітньої інклюзії в Україні завдяки прийняттю стратегії забезпечення ресурсів, орієнтованих на підтримку груп населення або окремих громадян, які знаходяться у несприятливому становищі. Це сприятиме поживленню економічної соціалізації моральності в умовах соціально-освітньої інклюзії.

Ключові слова: інклюзія, інституції, соціалізація, моральність, соціум.

Tripak M.M. SOCIALIZATION OF INCLUSIVE INSTITUTIONS AND MORALITY UNDER THE CONDITIONS OF THE GLOBAL ECONOMIC SYSTEM

Purpose. The aim of the article is to determine the priority of morality that affects the economic behaviour of the subject of society in conditions of social and educational inclusion in Ukraine.

Methodology of research. The following methods of research are used in the article: system analysis, systematization, generalization – in studying the preconditions, factors and results of the functioning of the essential characteristics, types and functions of the constituent parts of inclusive institutions; institutional analysis – in the study of the influence of the institutional environment on social values; structural and functional analysis – in identifying the trends of development and activity of the main inclusive institutions and assessing their effectiveness; abstract and logical – for generalizations and formation of conclusions.

Findings. The popularity of the concept of inclusive institutions is highlighted in the article and the problems of the influence of morality, spiritual guidelines and ideological ideals on the economic activity of society, which becomes not only an actual scientific idea but also a centre of acute social discussion aimed at finding a balance between rationality and morality as universal value, which should harmonize our society, are considered. Various approaches to understanding the effect of morality on the economic behaviour of the subject of society in terms of inclusion are analyzed.

Originality. The priority of morality that influences the economic behaviour of the subject of society in the conditions of social and educational inclusion in Ukraine is determined. The influence of morality on the economic behaviour of the subject of society on the implementation of the corresponding principles and laws on the rights of people with exceptional needs is substantiated. The term “inclusion” is specified as one of the main elements of an open society, aimed at overcoming social inequality.

Practical value. The obtained results of the study will contribute to the improvement of social and educational inclusion in Ukraine by adopting a strategy for providing resources aimed at supporting groups of the population or individuals who are in a disadvantaged position. It will promote the revitalization of economic socialization of morality in conditions of social and educational inclusion.

Key words: inclusion, institutions, socialization, morality, society.

Тріпак М.Н. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНИХ ІНСТИТУЦІЙ І НРАВСТВЕННОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Целью статті являється определение пріоритетности нравственности, которая влияет на экономическое поведение субъекта социума в условиях социально-образовательной инклюзии в Украине.

Методика исследования. В статье использованы следующие методы исследования: системного анализа, систематизации, обобщения – при исследовании предпосылок, факторов и результатов функционирования существенных характеристик видов и функций составляющих инклюзивных учреждений; институционального анализа – при исследовании влияния составляющих институциональной среды на общественные ценности; структурно-функционального анализа – при выявлении тенденций развития и деятельности основных инклюзивных институтов и оценке их эффективности; абстрактно-логический – для обобщений и формирование выводов.

Результаты. В статье выделена популярность концепции инклюзивных учреждений и рассмотрены проблемы влияния нравственности, духовных ориентиров и мировоззренческих идеалов на экономическую жизнедеятельность социума, что становится не лишь актуальной научной идеей, но и центром острой общественной дискуссии, направленной на поиски баланса между рациональностью и моралью как общечеловеческой ценностью, что имеет гармонизировать наше общество. Проанализированы различные подходы к пониманию результата воздействия нравственности на экономическое поведение субъекта социума в условиях инклюзии.

Научная новизна. Определена приоритетность нравственности, что влияет на экономическое поведение субъекта социума в условиях социально-образовательной инклюзии в Украине. Обосновано влияние нравственности на экономическое поведение субъекта социума по внедрению в жизнь соответствующих принципов и законов о правах людей с исключительными потребностями. Уточнено понятие "инклюзия", как один из основных элементов открытого общества, направленного на преодоление социального неравенства.

Практическая значимость. Полученные результаты исследования будут способствовать улучшению социально-образовательной инклюзии в Украине благодаря принятию стратегии обеспечения ресурсов, ориентированных на поддержку групп населения или отдельных граждан, находящихся в неблагоприятном положении. Это будет способствовать оживлению экономической социализации нравственности в условиях социально-образовательной инклюзии.

Ключевые слова: инклюзия, институты, социализация, нравственность, социум.